

sebnih virov, največ požrtvovanih ali voljenih v njih korist, in niso všteti mej višje omenjene stroške za narodno šolstvo.

Tajnikovo poročilo se končuje s statističnimi podatki o zasebnih in duhovskih šolah države. Vse te šole so brez izjeme s posebnim zakonom prisiljene svetu predlagati natančno poročilo o njih stanju, u' njih načrtih, številu učencev, dohodkih in stroških itd. Temu poročilu tajnik kot uvod dodaje primerjanje mej državnim in zasebnimi šolami vsake vrste in se rezko izreka, ne le korist v prvih, temveč dokazuje nevarnost poslednjih. Mej drugim on to-le navaja: „Razlika mej zasebnimi šolami ne nahaja se le v njih kakovosti, temveč v njih ustavljenju, vzdrževanju in nadzorovanju. V zasebni šoli ima starši popolno nadzorstvo nad svojimi otroki, programom in načinom učenja. Domišljeno pravo — izbirati učenje v zasebni šoli ali pa v nobenega — je osnovano na misli, da imajo stariši jedino pravico nadzorovati fizični, umstveni in nramni razvoj svojih otrok. Pravica in dolžnost države določati pogoje narodnega izobraževanja in pokoriti ves narod tem pogojem, je osnovana na čelu, da je neprestani obstanek države potreben, ker je država naravna braniteljica človeških pravic in jedina naprava, ki more ohranjevati vedni razvoj človeštva. Vpliv na izobraženje je zatorej potreben, da bi posamezne osebe mogle sestavljati državo. Ta vpliv ima namen v posamičnih osebah razvijati ta duh, kateri omogočuje jedinstvo v fundamentalnih načelih in oblikah državne samouprave. Neobhodno je avtoriteta države, da se doseže, da bodo hodili v šolo vsi otroci v šolskih letih. Država je jedina moč, ki more proglasiti za obvezen kak program izobraževanja.

Uporaba te avtoritete v zadevi obveznega šolstva in nje pogojev je jedino sredstvo v rokah države, da si zagotovi svoj obstanek in da doseže popolno in vspešno izvrševanje vseh poslov. Vsled spoznanja teh istin je država vedno priznavala zasebno šolo kot glavni vir državljanskega življenja države. Zasebne šole so bile v teku vse naše zgodovine, in nekatere iz njih so tudi na dobrem glasu; a ne le jedenkrat se je dokazalo, da se ne moremo zanašati na te naprave, da bi zadoščale občnemu izobraženju in pripravljale ljudi za razumne in zveste državljane republike. Namen sedanji šoli je, da organizuje njene člane-otroke v skupnosti oseb, v kateri se morajo gojiti vzajemni odnošaji našega državljanstva. Šolsko življenje bode v takem slučaju neposredno vplivalo na državljanski razvoj otrok. V državnih šolah so učenci prisiljeni z državnimi zakoni učiti se vsega, kar daje jednako znanje in jednak umstveni razvoj, istoveten v občnih posledicah. Posledica take uredbe bode, da bode mej narodom občna inteligentnost in ono jedinstvo čuvstev in teženj, katero daje jedino solidno podlago republikanske države.

Država Massachussets se more ponašati s tem, da učenci ne pozabijo, da so baš šole položile temelj vspehom njih življenja. Slednje leto prinese ogromne svote

kod prostovoljne žrtve v korist narodnih šol. Tako se leta 1890/1891. državi mej drugim zastonj podarili tri šolska poslopja. Prvo je bil zgradil gospod Durfy za višjo mesta Fall Rivera, v spomin umršega sina. Poročilo ne poroča, koliko je stala zgradba z aparati, a soditi po opisu poslopja in fotografiji, priloženej poročilu, gotovo ni stalo manj kakor pol milijona dolarjev. Oskrbljeno je z zvezdarno, osempalčnim ekvatorijalnim steklom, delarnicami, fizičnim in kemičnim laboratorijem, in s petdesetimi tisoči dolarji gotovega kapitala za kake poprave. Drugo poslopje je zgradil Rogers v Fer-Haueru in stane 100 tisoč dolarjev. Stavil je jedini pogoj, da se varuje verska svoboda učencev. Tretje poslopje pa podaril Efrajm Murdok mestu Vinedomu. Stane 25.000 dolarjev in je preskrbljeno z 250 tisoči dolarjev, da bode mogla biti šola na visočini zahtev udaje znanosti glede učnih aparatov in sredstev. — (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Milijonar Astor. Pred dvema leti se je v Londonu naselil s svojo lepo in duhovito soprogo ameriški milijonar Astor, kateri ima kacic 200 milijonov dolarjev premoženja. Kupil je svojim razmeram primerno stanovanjsko v Westendu lep grad Clietelden vojvode Westminsterskega ob Temzi in več milj daleč se razprostirajoče posestvo tega gradu. Za zabavo je kupil časopis Pall Mall Gazette v zvezi z ilustrovanim listom Pall Mall Budget in osnoval dragoceni mesečnik Pall Mall Magazine. Astor je vse storil, da te liste pouzdigne. Pridobil je zanje najboljših sodelavcev. To je pa trpelo le nekaj mesecev, potem mu je pa umrla soproga. Sedaj hoče Astor prodati vsa posestva v Angliji, liste pa ustaviti, češ, da so bili lastnina njegove žene. Tednik Pall Mall Budget je že nehal izhajati. Zastonj so pregovarjali milijonarja, da bi list se dalje izhajal. Ponujali so mu zanj 200 000 gld., a Astor ga ni hotel prodati.

Papeževa palača v Avignonu, ki je sedaj konjiška vojašnica, hoče kupiti neki odbor, in premeniti v umetniško zgodovinski in starinoslovni muzej. V nekaterih dvorinah tega znamenitega poslopja so po stenah še sedaj dragocene slikarije dobro ohranjene.

Novice.

— **Presvitli cesar** so podarili iz svoje lastne blagajnice 15.000 gld. za prebivalce v Ljubljani in okolici prizadete vsled potresa in za pogorelce v Toplicah 1000 gld.

— **Občinski svet v Pragi** je dovolil 1000 gld. za one revne prebivalce ljubljanske, ko so vsled potresa brez strehe.

— **Velikonočni prazniki.** Tako kakor letos veselili so se ljudje malokdaj velikonočnih praznikov. Po dolgi in ne navadno hudi zimi obetali so namreč prelepi dnevi velikega tedna krasne velikonočne praznike. Toda še predno so ti nastopili, pokazilo je na veliko soboto popoldne nastalo mrzlo in deževno vreme krasoto dnij in zabranilo veličastne procesije vstajenja na prostem. Česar bi pa noben ne bi bil pričakoval velikonočne praznike, to nastopilo je velikonočno nedeljo zjutraj. Grozni potres razdejal je malone vse. Obetajoči veseli velikonočni prazniki so se spremenili v žalostne obupne dneve. Kakor smo se veselili lepih velikonočnih praznikov, tako jih v njeni grozoti in strahu tudi ne bomo nikdar pozabili.

— **Umrl** je v noči na 16. t. m. vpokojeni mestni učitelj g. Matej Močnik v 69. letu svoje starosti. Pokojnik je